

De originele bronnen en de transcriptie daarvan

Anne Doedens

De Oostveners vragen het Utrechtse stadsbestuur in te grijpen en de molenaar De Cruijff aan te pakken, begin 1664

'[Schout, schepenen en geërfden van Oostveen zijn] ten hooghsten [...] beswaert door de watermeulen van Jacob de Cruijff, uytwaterende tusschen beijde schutten van de supplianten verzoekers] aen 't Swarte Water buyten Utrecht,

Alsoo deselve De Cruijff bij het sluijten van de sluijsen aende stadt, ende [het] leegh water in Utrecht het water hooch in Oostveen sijnde, 't selve water door het toedoen van het schuth bij sijn meulen ophout, ende te gelijk met het stadwater onder door sijn meulen latende loopen, beleth het lossen van de bijnae verdronckene landen,

Dat hij oock bij leeghwater inde gerechte van Oostveen haer supplianten voors[chreven] schuth toedoende als boven, door dien hij de heull aen sijn meulen tegens weerwill vande supplianten meer als de helft heeft verwijt, haer[uyden] het water 't eenemaell ontnemmt ende inde Vecht werpt, waerdoor volcht dat de supplianten bij waternooth door de meulen 't eenemael blijven verdroncken, tot uijttermaten groote schaede van de supplianten, ende bij gebreck van water de beesten van t water berooft ende de supplianten haere waren, turff, messtie etc. niet wel ende cunnen op ende af voeren,

Waer noch bij comt dat den selven De Cruijff den 5de novemb[ris] 1663 door den schepen Dirck Cornelisz. gewaerschout sijnde dat hij met malen moste ophouden, doordien het water uijtlopen moest ter wijle de schouwe aenstaende [een schouw of schip erdoor moest] was (nergens oppassende) [de Oostveners uitschold] als geweldenaers ende onderdruckers van Oostveen, dies niettegenstaende het schut toe deeden ende den heelen dach ende nacht met maelen voorgingh, volgens attestatie deser annex, 't welck niet alleen daegelijcx geschiet, maer in een uijr bij het afloopen van water het schuth opengeseth sijnde drijmaelen t als hier bij des v[oor]s[chreven] De Cruijff ofte sijne knechts wederom in weerwill is toegedaen,

Ver[der] geldt dat aen het verdrencken der landen duijsentmaell meer [gelegen is] aels aen eene watermeulen is geleegeen,

Dat oock de v[oor]s[chreven] waterloosinge aen 't Swarte Water is hun supplianten eijgens tot verlichtinge der landen vanouts hem toegestaen,

Ende dat het niet redel[ijck] is dat sij door den watermeulen souden worden onderdruckt ende verdroncken,

Soo versoecken de supplianten te permitteeren den uijtgangh vande watermeulen tusschen beijde de schutten te mogen stoppen en voorts deselven De Cruijff [...] te interdiceren hem met de voors[chreven] schutten ofte een van beyde in 't sluijten ende ontsluijten eenighsints te bemoeijen directel[ijck] ofte indirect[elijck] op pene van vijftich dubbelde goude nederlantsche ridders ten behoeve van de heeren vanden lande 't elcken rejse te verbueren [...]'

[Was getekend door schout, schepenen en vertegenwoordigers van de geërfden.]

De verklaring van molenaar De Cruijff van 5 september 1664 over het gebeurde bij de molen in augustus 1664

[Cornelis Willemsz. is in] Augusti 1664 voorleden sijnde geweest vrijdachts ende saturday savonts tussen twee ende drie ueren met sijne schouwen houdende turff [...] gecomen voort schuth neffens des arrestants molen, 't welck om het water te doen afloopen gelijk waters was opgeslooten [dicht was] en de gearreesteerde daer niet connende doorvaeren van de schuthwachter versocht had de sleutel om 't selve schut te mogen opbinden [openen] om daerdoor met sijne schouwen te vaeren,

Den gemelten sluijswachter hem daer op ter goeder trouwen ende onder belofte dat hij t gemelte schuth weder moste opsluijten in voegen het opgeslooten was, die sleutel heeft gegeven ende dat de gearreesteerde vernam ende daer op de sleutel bekomen ende het gemelte schuth hebbende opgeslooten ende daerdoor met sijne schouwen sijnde gevaeren in plaets van dat weder op te sluijten als hij het gevonden hadde, dat schuth heeft laeten neervallen ende op de grondt laeten inschieten [vallen],

Dat daerdoor beijde de ketens vant schut niet alleen sijn aen stucken gebroocken, maer den aflloop van het water van Oostveen is gestudt [gestuit, tegengehouden] geworden, hebbende de gearreesteerde daer beneffens 't sloth vant schuth in een anders huijs geworpen ende de sleutel totten sluijswachter wedergebracht met aenseggen dat hij 't schuth weder gehangen hadde als 't voort opsluijten was, dat smorgens anders is bevonden, te weten innegeschoten ende de ketenen aen stucken.

Den gearreesteerde daermede sich niet genoegende noch affgegeven en gaen divulgeren heeft [het verhaal heeft rondverteld] dat des arrestants [te weten De Cruijff] watermolen ter selven tijde hadde geгаen ende dat sijn volck de molen waernemende het schuth hadden laten inschieten [de sluis open laten staan] om deselve molen ganckbaer te houden'.

De klacht van schout en schepen en geërfden van Oostveen, begin 1664, origineel:

Ons Ed. de Abare Heer
Burgemeester Heer ons Vrocht
der Stadt Oostveen

Dezes oitnodigste hemelsgewont ende
doverste mit syes gemene Gerechtens
ons de in ons ooyftoms van Oostveen dat sy
Eixpentes 4e sooghetes sijn bepbacht door de
vater muelers van Jacob de Crinje, in vba
twee tiffers boude de segittes van Eixpentes
als 4 fubarte vater brijtes Street, alsoe
selve de Crinje bij het slinjes van slinjes
wens Stadt, ons loog vater in vba het
vater soog in Oostveens sijn, 4 sove vater
door het Oostveens van het segittes bij sijn muelers
ooynt ons te gelijck mit het Stadt vater
ouder door sijn muelers latens loog, belijet het
lopps van bij maet dromdend lande,
dat sy ooy bij loog vater in Oostveen was
Oostveens sijn Eixpentes vool: segittes
toedoen als boude, door dils sy de loog als
sijn muelers tegens vbeerbill van Eixpentes
meer als de velt soog vbat gabel het
vater + vdenmaell ontmeent ons in
voet vberet, vbat door velt dat de
Eixpentes bij vater voot door de muelers
+ vdenmaell bejve dromdend, tot inder
maet grote segade van Eixpentes, end
bij gebroek van vater de beertes van vater
beroot ons de Eixpentes sijn vbaris, tiff
moffie as: mit velle sijn ons ooyf vord
maet moeg bij vnt dat des sijn de Crinje
des sijn vord: 1663 door des Eixpentes drom
Eixpentes goubare segittes sijn, dat sy mit muelers
moete vord, door dils het vater mit vord
moet, te vble de segittes aen sijn vba,

Jan Verhey den Goudey
Willem Janß braker

~~Cirjfabrig. Noest~~
1663

Jan Verhey
Willem meijst

Goijert Cornelis Wint

Heten klaack

Serit Serit

Joh. J. J. J.

Worm

Cornelis Cornelis
Dorst

Jan Cornelis facte

geteekent

bij ^{Jen} ~~A~~ gadrucht

---

geteekent Cornelis

bij A Jacobs
Spilint

Serit Jan soontjened

W. J. J. J. J. J.

Joh. J. J. J. J. J.

De wandaden van Cornelis Willemsz. van Tienhoven en molenaar De Cruijff,
augustus 1664, origineel:

12 Die daer bij bedongens geesens
dat de voornomde Jarety soude
moders onderzouder de Segitgen
bouders ende eendens sijne water=
lossinge fadueleender als bijt
gemolte confout Atis misfiley
Dat den Sdarr foud opden
Angristi 1664 voorleders sijnde
gondert vrijdagts ende Satur=
dags savonts tiffen twee ende
drie iders met sijne segouvers
zoude tinte is gecondre voort
Segitgen notens des Arnts
Molders Atis welck ons yet water
to doors at loopers gelijck water
veas opgetoetens Leuders

gevoerd te worden daer niet con=
nende door vaders hande Seging=
waerom verfocht had de
Sleutel om 4 selve Seging
te mogen op binden oudadit
door niet sijne seginweis te
vaders Liden gemelten schijf=
waerom hem daer op te god=
den trouwen oude onder edelste
dat gij gemelte Seging weder
moete opsluyten in voegen get
A° die sleutel opgesloten was A° daer de derde
admanus Liden daer op de Sleutel
Sleutel bekomen get gemeld.

• Schijfwachten wedergebracht ¹¹ met
aonfegge dat gij + segteg weder
geganger hadde alst voore
• Op tuijten was ¹¹ dat Smorgens
• Dunder is bevoorde ¹² ten wateren in
gefgoten ende de hitonden adu flichd
• ¹² der geand daer indd' sig niet
genodgoud noch atgegover
• Ingaer divilgover goet dat de bar
• rdtant water molde + is selver
tijde hadde gegader ende dat hie
• volck de molde wader nomende ge
• segteg hadde later in segteten ons
• de seer wader gant bader + o
• zonden ¹² ons der ardtant bij
• gemaet Dert d'ont daer door

Segitz zeevondt opgesloot on¹² dende
daer door met sijne segen vonds
sijnde gevadren¹³ is plaats van
dat weder op te slijt die als zij
zet gevonden zaddē dat Segitz
soet ladders weder vallen on¹⁴
op ~~pep~~ grond ladders in sijt die
L14 daer door sijde de ketone van
Segitz niet allede sijne gebroeders
L15 maer den afdloop van zet water
van doot vonds is gestuit gewor
den¹⁶ zeevondt de gearde toerde
daer beuot vonds 4 slots van
Segitz is den andere zijde ge=
wonder¹⁷ lende de beuot totten